

AJUNTAMENT DE LES BORGES DEL CAMP

**Festa Major
en honor de la
Mare de Déu de la Riera
1991**

**Pregó
de Festa Major**

Artur Juncosa i Carbonell

Sacerdot jesuïta

Catedràtic d'Ètica i Sociologia de la Universitat de Barcelona. Fill de la vila

Pregó de Festa Major

Benvolguts compatricis,

Difícilment podreu imaginar la il·lusió que em fa de trobar-me, ara, entre vosaltres per a pronunciar aquest Pregó de la nostra Festa Major que l'ajuntament, i la Comissió de Festes, em féu l'honor d'encomanar-me.

Absent d'aquesta vila natal des de la infantesa, hi he retornat sovint com a acte de reafirmar les meves arrels i moltes vegades, precisament, per la Festa Major. No fa gaires anys, vaig tenir la joia d'adreçar a la Mare de Déu de la Riera¹ les paraules de Salutació en el moment esplendent de la seva Arribada a la plaça de Sant Antoni. Aquest any, doncs, torno a ser aquí, venint de pressa de terres llunyanes, per a anunciar la imminent Festa Major i engrescar-vos a participar-hi amb el màxim entusiasme.

Tots som testimonis que en els darrers anys la Festa Major ha assolit nivells sempre creixents d'esclat i de popularitat. Dos factors, crec jo, hi han contribuït: un d'econòmic; un altre que podríem denominar cultural i polític. El primer, l'econòmic, correspon a la innegable elevació del poder adquisitiu de les famílies i la minva constant de la dependència de les Borges de l'atzarós factor agrícola. L'atzar de les collites sotmetia, abans, el poble a periòdics episodis d'austeritat i fins i tot de pobresa que, de vegades, treien brillantor a la Festa. L'època en què s'escau, tan propera a la collita de l'avellana, feia que no es deixés d'esguardar el cel, amb un ai! al cor, per por de la tempesta que podia anorrear els sacrificis i expectatives de tot l'any. Al mateix temps, la collita, encara no venuda, imposava preocupacions serioses abans d'embarcar-se les famílies en despeses que podien considerar-se, com a mínim, agosarades. Tots recordem el divertir anecdotari de les famoses "llunes" que el jovent s'empatollava per tal de poder participar al ball del ram o d'oferir la toia a la noia preferida.

Entre aquella època i la més recent, no podem oblidar, els més grans, el trist parèntesi de la guerra civil, precedida per unes divisions polítiques al poble, avui inimaginables, que àdhuc afectaven la Festa Major la qual, una de les parts, arribà a celebrar en una altra data.

Les profundes transformacions socials, l'elevació general del nivell de vida, la relativització de les diferències polítiques, l'alliberament de la servitud dels condicionaments agrícoles, en altre temps gairebé exclusius i coercitius, oferiren noves possibilitats d'expansió i magnificència de la Festa Major i amb la també creixent motorització, es possibilità la participació de forasters als actes festius, sense que calgués preocupar-se per problemes d'allotjament.

¹ Va ser l'any 1975. *Nota del transcriptor.*

Si aquest aspecte d'evolució econòmica té una gran importància instrumental, en té encara més l'altre aspecte, que he denominat cultural i polític.

He de confessar que m'ha fet una mica de por d'emprar aquest mot "polític", ja que no voldria induir a malentesos. Amb aquesta paraula no vull expressar res que es refereixi a la concurrència d'opcions diferents dintre d'una societat democràtica, ni vull al·ludir cap qüestió local. Amb aquest mot em refereixo a la situació present d'una Europa que tendeix a la unió, amb el consegüent declivi dels Estats actuals que apareixen cada vegada més com a restes d'un passat que no pas com a promeses d'un futur.

L'Europa que hem conegut, de fronteres i duanes, amb monedes i polítiques proteccionistes, amb exèrcits nacionals que tenien com a funcions primàries la defensa del territori i la unitat de l'Estat, amb un sistema de comunicacions que permetia establir unes censurens més o menys rígides, ja no té raó d'ésser, ni pot durar gaire. L'economia es fa a escala internacional i n'hi ha prou perquè hi hagi una bona collita a països llunyans o s'abarateixi al tercer món la producció tèxtil, perquè s'adulteri una gran part del nostre sistema econòmic. Tots sabem que l'arribada de l'any 93, com qui diu demà mateix, implicarà una forta transformació de l'economia, amb una notabilíssima pèrdua d'importància dels aranzels, amb la lliure circulació de capitals i forces de treball i amb la gairebé absoluta inutilitat de les fronteres que nosaltres hem conegut.

Quelcom de semblant passa des del punt de vista militar. Avui, els exèrcits estatals ja no tenen sentit. Una anticipació del que avui pot ésser un conflicte entre una força nacional i una coalició internacional l'hem vist en la fulminant guerra del Golf, que ha posat en evidència els ja ridículs esquemes, per superats, dels qui la pretenien analitzar amb criteris ja periclitats del passat. Les justificacions antigues en nom de garanties de seguretat que propugnaven els exèrcits d'un passat proper, han perdut llur validesa: en un cas de perill --que Déu ens en guardi-- només una força europea o encara més gran, i més aviat dissuasiva que amenaçant i fortament tecnificada, podria significar alguna cosa.

Finalment, la difusió de la cultura es fa, avui, incontrolable: la televisió, telèfons, fax, les xarxes informàtiques, la rapidesa en els viatges, han convertit el món --i encara més Europa-- en un llogaret. Invertim menys temps ara en anar en avió de Barcelona a París, Londres o Frankfurt del que posàvem als anys quaranta anant a peu de les Borges a Montbrió. Com veieu, l'Estat de la Modernitat, que volia assumir el control econòmic, militar i cultural, ja no serveix. Aquell Estat s'havia automitificat per a ésser acatat i es presentava identificat amb la Nació de la que pretenia detentar-ne la sobirania, amb la conseqüència de voler-se imposar com a autoritat única, suprema i sagrada i obligant els ciutadans a identificar-se amb la Nació fictícia que l'estat pretenia representar.

Si els Estats actuals, però, no tenen ja cap de les funcions que pretenien posseir en exclusiva, al seu lloc, avui, només hi resta buidor i petites relíquies inoperants del passat. Avui, pensant en l'immediat demà, hem de plantejar les coses en europeu. És en

aquest sentit que he volgut emprar el mot “polític”, en el d’expressar la realitat actual que anem, que ja hi som, cap a la unitat europea.

Aquesta unitat, però, és massa gran, massa imprecisa, i si, per una banda, té l’avantatge d’èsser poc uniforme, per l’altra té el gran risc, potser inevitable, d’esdevenir massa abstracta, poc humana. Segurament que alterarà l’economia, que modificarà els sistemes defensius, que facilitarà l’intercanvi cultural. Però pot, també, anorrear la identitat dels pobles europeus. I això seria catastròfic i no podem permetre-ho: no podem permetre que la nova Europa sigui només una suma de consumidors.

Els humans necessitem arrels i sostre i això només ens ho pot donar una cultura concreta que, fent-hi créixer la persona, li va donant una identitat compartida en la qual la persona se sap reconèixer semblant al seu proïsme, sense deixar d’èsser ella mateixa. Precisament per això l’europeu s’ha sentit generalment alienat, insatisfet, dins l’Estat Modern, sotmès a la trista alternativa de sentir-se dominador envers els altres conciutadans o bé dominat i descompromès en les tasques col·lectives. Per això, avui, pregonament conscients que l’Estat Modern fa crisi, retornem a les arrels culturals immediates, en la defensa de la personalitat de les antigues nacions.

Els nacionalismes europeus actuals, del Bàltic a la Península Ibèrica i del Càucàs a les Illes Britàniques, responen a aquest desig d’afirmació de la pròpia identitat i d’arrelament cultural, perquè estem decebuts per un passat proper d’Estats artificiosos i que no són ni tan sols útils i perquè ens sentim inquiets davant del futur d’una Europa incerta i plural i que es pot reduir a comunitat només econòmica. En una paraula: els vells esquemes de nacions-estat ja no serveixen i cal imaginació i foc nou en un camí que cal fer i que no es veu gaire clar. A aquest nou ambient que he descrit com cultural i polític, cal atribuir la forta recuperació a tot arreu de les festes populars. La festa, i especialment la Festa Major, expressa el tarannà d’un poble, en constitueix l’eix vertebrador entre el seu passat, el present i el futur i actua com a element integrador dels nous membres socials.

Tot grup social té trets compartits amb altres grups i trets distintius. Al mateix temps, tota societat, per a la seva pervivència necessita integrar nous membres, sigui per creixement intern, sigui per adhesions externes. Els elements distintius: fórmules de tractament, maneres de menjar, de divertir-se, d’educació d’infants, abans ben definits a cada vila i a cada llogaret, tendeixen avui a uniformar-se, a ésser compartits amb altres societats. Es mantenen, però, certs elements d’identificació. Per exemple: la llengua, en el nostre cas la catalana, i no parlo tan sols de la llengua comuna a tots els pobles catalans, sinó de les formes dialectals i l’accent propi local. També ho són les festes, ja no com abans les rutinàries de tot l’any, sí, tanmateix, algunes d’elles i, sobretot, encara, la Festa Major.

Aquesta, depurada al llarg dels segles -de la nostra se’n féu la narració històrica l’any passat- és la més característica i pròpia de cada comunitat. Ella expressa la nostra manera d’èsser, ens fa viva la memòria col·lectiva associant-nos amb els que ens precediren i fent-nos confiar que també la celebraran els que ens seguiran i els que

s'integraran al poble. La festa, com he dit, integra. Si els infants no aprenguessin les nostres formes de vida ens restarien estranys. Si els que vénen de fora no s'adaptessin, tindríem entre nosaltres grups tancats. Pels de fora, hem de comprendre que a vegades és difícil canviar de llengua, d'hàbits alimentaris... ¡Què fàcil és, en canvi, participar de la festa, quin goig que fa advertir que un vailet immigrant es vesteix de diable i fa girar carretilles...!

La festa integra els nou vinguts, però solidaritza també els visitants que s'enduran un bon record del poble. Era típica, abans, a totes les cases, la figura del foraster convidat. No tenir forasters a casa significava dol o alguna altra desgràcia. Avui, potser és diferent, ja que diferents són les cases i els mitjans de comunicació, però precisament aquests faciliten, avui, la vinguda i així es manté, i fins i tot s'eixampla, la solidaritat joiosa de tots els assistents.

A la nostra Festa hi ha, tradicionalment, manifestacions esportives que entusiasmen el jovent, sobretot; actes per a la diversió de la quitxalla; aspectes culturals: concerts, danses, teatre a vegades --recordo de la meva infantesa la representació d'una obra de Ventura i Gassol que em sembla que va sofrir dificultats per culpa de la pluja-- que infonen noves alenades d'esperit a la nostra rutina quotidiana; hi ha el ball, potser ja no en el marc del luxe fugisser de l'envelat, fascinant i efímer estoig on lluien les noies les més insospitades gales, planejades i somniades tot l'any. Hi ha la part religiosa, la més constant, la menys sotmesa a modes: l'esplèndida Missa Major, tan be cantada que sorprèn els forans; la processó, tan participada que gairebé fa avergonyir el borgenc que es limita a contemplar-la. Sobretot, però, el tret més característic, l'aspecte absolutament privatiu n'és la meravellosa i emocionant arribada de la Mare de Déu de la Riera.

Tot el poble, tots els convidats de fora, quan ja s'ha fet fosc, s'atansen al pont de l'Oriol a rebre la Mare. Pel camí de l'Ermita ja s'albira la constel·lació de guspises de les carretilles, ja se senten els xiulets, i tota solemne, empenyent davant seu les forces enigmàtiques de la llum i del foc, arriba Ella, sobirana, i al mateix temps tendra i amorosa, a rebre la vara d'Alcaldessa i la salutació dels seus fills. La Salve, seguida per tothom amb el cor commogut, precedeix l'instant en què Ella s'adreçarà cap a l'Església a prendre'n possessió.

Tot allò que és negatiu: el fum, les velles supersticions, la representació del mal, fuig d'Ella tot retent-li homenatge. El vell i derrotat paganisme s'esmuny pels carrers del poble on els focs i l'apoteosi final del retaule de la Verge dissolen el temible, i al mateix temps ingenu, foc dels diables. Derrotada la superstició, tot el poble es congrega a la Casa Pairal, avui presidida per la Mare en la seva Festa, enmig de la llum i dels cànctics. Així comença la nostra Festa Major, i en aquest moment únic, ens sentim tots els presents i també els que ja no hi són, una sola cosa, un sol poble.

Estimats compatriotes: aquest any se'n compliran setanta-cinc de la Coronació Canònica de la Verge, de la qual data encara viuen entre nosaltres, gràcies a Déu, alguns testimonis. Cal, doncs, celebrar la Festa amb més magnificència i joia que mai. Festa

vol dir sortir de la rutina quotidiana. Vol dir diversió i divertir-se, etimològicament, vol dir orientar l'atenció a coses diferents de les habituals: a l'esport, a la cultura, al ritme musical de la dansa, a l'àpat extraordinari, a l'acollida dels visitants, a la solidaritat que implica reconciliació, supressió de distanciaments, participació de tots, integració personal i col·lectiva en la joia de la vila.

I en el setanta-cinquè aniversari de la Coronació de la Mare de Déu de la Riera ha de significar, també i sobretot, festejar-la a Ella de manera especial. Penseu que són com unes Noces de Diamant de la nostra Mare amb el poble; cal, doncs, palesar el testimoni comú de fraternitat com a filla de tal Mare, cal, més que mai, que ningú no falti el dissabte proper a acompanyar-la des de l'Ermita o a donar-li la Benvinguda al pont de l'Oriol i a besar-li la mà a l'Església. Cal que tothom, a cor què vols, es lliuri, amb alegria, a tots els actes de la Festa Major perquè per la nostra generació serà la gran Festa Major de la nostra vida.

Només em resta, doncs, dir-vos: compatricis benvolguts, BONA FESTA MAJOR!